

Week 10 - Ontploffing in de Huidenstraat

Op 22 maart 1892, 's avonds om kwart voor acht, vond in de Huidenstraat – die we heden ten dage kennen als één der *Negen Straatjes* – een vreselijk ongeluk plaats, waarbij zes doden en twaalf gewonden te betreuren vielen.

Op nummer 33 in deze Huidenstraat – het tweede huis vanaf de Keizersgracht – was een drogisterij gevestigd. De drogist, de heer van Eupen, was die dag afwezig, maar omdat een pas geleverd vat petroleum lekte, had hij zijn vrouw op het hart gedrukt dat als er iets gebeurde, ze meteen het gaslicht moest uitdraaien. Op een gegeven moment liet de vrouw een fles benzine kapot vallen, snelde naar de overkant van het straatje en leende bij de banketbakker op de hoek een bezem om het glas op te vegen. Ze vertelde nog dat ze zich zorgen maakte over het lekken van het vat petroleum en haastte zich weer terug naar haar winkel. Ze droeg de dienstbode Sophia Wijle op om schoon te maken, maar die gebruikte – volgens de verhalen – een petroleumlamp om zich bij te lichten. Er volgde een enorme explosie waarbij het benedengedeelte van de voorgevel op straat werd geblazen. Daarbij werden de ramen van de banketbakkerswinkel op de tegenoverliggende hoek verbrijzeld. Een passerende man kwam onder het puin terecht en werd, met gevaar voor eigen leven, gered door een gasfitter. Twee jongens die net voorbijliepen, werden ook door het puin getroffen. Het vuur greep zeer snel om zich heen. Een drogisterij had in die tijd enorm veel brandbare waar in huis zoals: alcohol, oliën, ether, benzine en hars. In de gemeenschappelijke muur met de sigarenwinkel op de hoek van de Keizersgracht

Rechts: De volgende dag was de ravage in al zijn omvang zichtbaar. Honderden nieuwsgierigen verdrongen zich om naar het puinruimen te kijken. Er werd nog steeds naar twee vermisten gezocht en die werden inderdaad in de loop van de dag gevonden..., dood, zoals iedereen al verwachtte.

werd een enorm gat van wel zes vierkante meter geslagen, waardoor ook dat pand vlam vatte. De vlammen sloegen ook over naar de banketbakkerij. Zeker tien personen raakten gewond en werden per raderbaar (zie foto hierboven) naar het gasthuis vervoerd.

De brandweer was al na tien minuten ter plaatse en begon onmiddellijk te blussen. Na een uur kwam ook de blusboot Jan van der Heyde assistentie verlenen, maar eigenlijk was de brand al onder controle. Toen de drogist, de heer van Eupen, om 11 uur thuiskwam, vond hij zijn zaak en woning verwoest en moest men hem vertellen dat zijn vrouw en hun tweejarig kind bij de brand waren omgekomen. De dienstbode overleefde de ramp ook niet en verder werden later een inwonende tachtigjarige dame en haar aldaar logerende twintigjarig nichtje in het puin gevonden. Eén van de door de neerstortende ge-

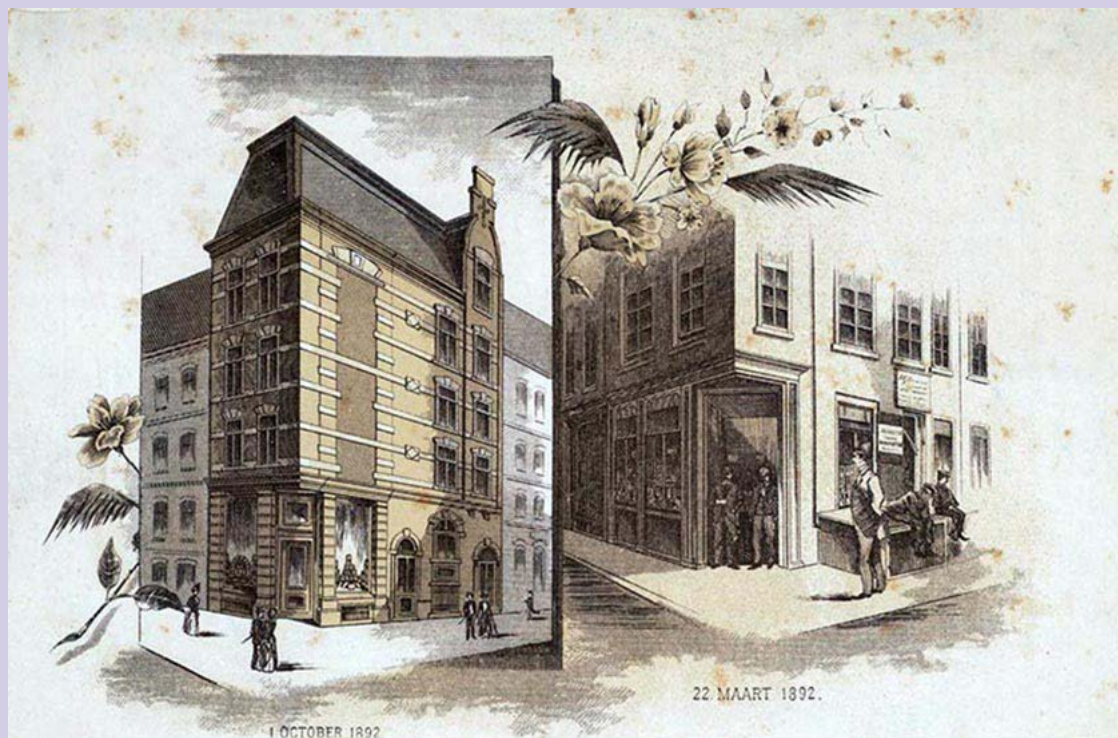
vel getroffen jongens – een 15-jarige knaap – was ook om het leven gekomen.

De tabakshandelaar van het hoekpand met de Keizersgracht liet meteen na de brand een nieuw pand optrekken, dat al op 1 oktober van hetzelfde jaar gereed was. Dat pand is weer in 1968 gesloopt, waarna het terrein ruim tien jaar braak heeft gelegen. In 1978 besloot de toenmalige Verzekeringsgroep Providentia ter plaatse een nieuw pand te bouwen en dat te verbinden met de naastgelegen

panden op de huisnummers 365 t/m 369, waar zij al gevestigd was. Volgens een nog aanwezige gedenksteen is het gebouw op 6 mei 1980 feestelijk ingewijd. Providentia heeft maar 17 jaar in dit nieuwe pand gezeteld. In 1997 is het veranderd in een appartementencomplex.

Heden verloor ik door een droevig ongeluk mijne geliefde Echtgenootte,
JANNEGJEN KRASENBERG,
oud 23 jaar, en mijn geliefd eenigst Kind, oud 2 jaar.
THEO VAN EUPEN.
A'dam, 22 Maart 1892.
Eenige en algemeene kennisgeving.

An allen, die mij bij de ramp van Dinsdagavond zoo liefderijk hebben gesteund en de mijnen hebben opgenomen in hun woning, betuig ik daarvoor mijn diepgevoelden dank.
Tot mijn geachte clientèle richt ik een beleefd verzoek. Door de verwoesting zelf voorloopig niet in staat te werken, zal ik de bestellingen laten uitvoeren door een bekend en soliden Vakgenoot. Mogen allen, wier vertrouwen ik tot hertoe mocht genieten, het mij in dezen voor mij zoo moeilijken tijd niet onthouden.
G. ARENTS,
Banketbakker,
Keizersgracht hoek Huidenstraat,
waar de bestellingen worden aangenomen. (1146)

Li.bov: Reclamekaart van tabakshandelaar Pieter Weldrager, die hij in oktober 1892 verspreidde om bekendheid te geven aan de heropening van zijn totaal vernieuwde pand en winkel.

Links: Niet alleen in de Amsterdamse kranten werd uitgebreid stilgestaan bij de ramp, ook alle landelijke en veel regionale kranten brachten verslag uit. In deze krant staat een zeer uitgebreid verslag. Klik de voorpagina van de krant en lees hem online.

Rechts: Tussen 1960 en 1968 werd de hele opnieuw opgetrokken hoek weer afgebroken. In 1978-'80 bouwde verzekeringsmaatschappij Proventia op deze hoek een nieuw kantoorpand. Daar bleven ze maar 10 jaar en daarna werden hier appartementen ingebouwd.

Nog een ramp: brug 46 over Keizersgracht stort in

Op zondag 11 november 1894 stortte een deel van de Quellijnsluis (brug no.46 over de Keizersgracht voor de Leidsegracht) in. De brug was al langer verdacht omdat in het plaveisel wijkingen ontstonden en de natuurstenen rand onder de brugleuning begon te werken. Op zaterdag 10 november was dat zo ernstig geworden dat de brug voor wielverkeer afgesloten werd. Hoewel alleen voetgangers er over mochten, belette dat kleine voertuigen, zoals fietsen en karren, niet dat ook te doen. In de loop van zaterdag werd de hele brug om veiligheidsredenen afgezet. Op zondag ging het werken door en 's avonds tegen tien zakte de westelijke pijler onder de brug uit en een deel van het wegdek er achteraan. Tot

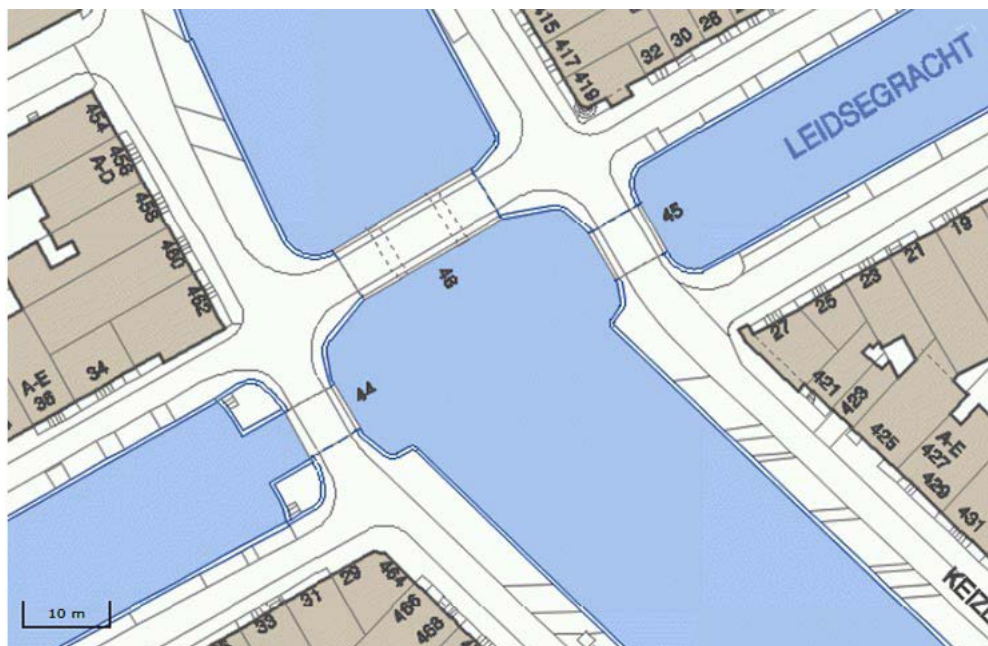

ieders verbazing en geluk bleef de gasleiding van de ICGA (*Imperial Continental Gas Association*) heel, als enig overblijfsel van de overspanning. Op de foto links is de buis te zien.

De scheepvaart kon voorlopig gebruik maken van de overgebleven doorvaart, tot de herbouw zou beginnen. Publieke Werken ondernam direct twee dingen. Er werd voorbereidingen getroffen voor het leggen van een noodbrug ten noorden van de ingestorte brug. Ten tweede ging men op onderzoek uit om een oorzaak te kunnen vaststellen. De meningen gingen twee kanten op. De meest

Boven: De damwanden zijn geslagen en de bouwput leeggepompt. De herbouw kan beginnen.

Links: Enkele dagen na het instorten wordt gewerkt aan een noodbrug. De gasbuis hangt nog over het gapende gat.

voor de hand liggende was houtrot in de funderingspalen. Dat zou onder water – zonder zuurstof – niet kunnen gebeuren, maar tot de afsluiting van het IJ in 1872 hadden 's zomers bij extreem lage waterstanden de paalkoppen wel degelijk vaker boven water gestaan. De tweede mogelijke oorzaak kwam van tegenstanders van de moderne tijd. De golfslag, die de snel varende stoomboten in de grachten veroorzaakten, zouden de fundamenteen beschadigd hebben door 'ontgroning', het wegspoelen van grond rond de fundering. PW nam zich voor ook de andere bruggen op dezelfde euvels

Boven: De kadasterkaart laat zien om welke brug het ging: gemerkt '46', de Quellijnsluis. Brug 44 links is de Hemony'sluis, genoemd naar de klokkengieter die hier op de hoek zijn huis had. De rechtse brug is de Steenhouwerij'sluis, genoemd naar de Stadssteenhouwerstuin die aan deze zijde van de Leidsegracht gevestigd was tijdens de bouwcampagne voor de 3e en 4e uitleg.

Rechts: De oude Quellijnsluis in betere dagen, hier rond 1880.

te controleren.

Er werden meteen plannen gemaakt voor de herbouw van brug no.46. Dat was niet zozeer een streep door de rekening van B&W. Er liep al langer een campagne om de vaak hoge welfbruggen te verlagen en gelijktijdig te verbreden. Het drukker wordende verkeer in de stad ondervond veel last van de hoge bruggen. Denk maar aan Kikki de Bruggentrekker. Menig fraai gewelfde brug werd in die dagen vervangen door een stalen liggerbrug, maar dat zou voor de Keizersgracht ondenkbaar zijn. Het werd dus een reconstructie van de Quellijnsluis. Even werd overwogen meteen een tweede brug voor de andere kade van de Leidsegracht te leggen, maar aan dat unicum begaf men zich toch maar niet. In de hoofdgrachten lagen over de zijgrachten (kortere) bruggen, maar om kosten te sparen lag ter plaatse over de hoofdgracht steeds hoogstens één brug.

Opnieuw om kosten te sparen werd bij vernieuwing van bruggen

gebruik gemaakt van de bestaande fundering van de pijlers. Dat kon PW bij deze brug natuurlijk vergeten; hier moest ook de fundering vernieuwd worden. Er werden rond de kruising damwanden geslagen en het water er tussen weggepompt. Dat is de situatie als op de quizfoto, die overeenkomt met die op pag. 54 rechts.

Deze plek in de stad stond niet onder een gelukkig gesternte. In 1968 werd de hele brug nog eens herbouwd, getuige de foto onder. Er was nog iets van een toestand rond de instorting van de brug. Op zondagavond was de knecht van bakker Duker, hoek Keizersgracht-Runstraat, niet thuis gekomen en op maandagmorgen ook niet op zijn werkplek verschenen. Meteen werd gevreesd dat hij slachtoffer was geworden van de instorting en onder het puin lag. 'Gelukkig' spijbelde de knaap alleen maar en kwam later te voorschijn. Hij had wel de krant gehaald.

Er is veel materiaal te vinden over beide rampen. Maaïke de Graaf, Anneke Huijser, Bart de Jong en Dolf van Wijngaarden stuurden delen daarvan op en er is ook dankbaar gebruikt gemaakt van wat op de site Amsterdamsegrachtenhuizen.info over de hoekpanden te vinden is. De tekst van de ramp in de Huidenstraat is samengesteld door Ria Scharn en die over de brug door de webmaster.

Boven: Een recente foto van de Quellijnbrug, zoals ze vandaag heet. Fotograaf Jan Korte stond op de Hemonybrug en aan de overkant is de Steenhouwerijbrug. Links: Op deze foto uit 1968 zien we brug 46 alweer opnieuw gebouwd worden. Ook toen lag er weer een noodbrug, op dezelfde plek als in 1895.